

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELOS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Elfizetési ár:
félévre 14000 korona.
Egyes számra 00 or.

A magyar református presbíter.

(Dr. Kun Béla előadása a debreceni presbiterek konferenciáján.)
(Folytatás és vége.)

A magyar református egyházban — verjük a mellünket és mondjuk el a mea culpa-t — ezek a szempontok nem állanak elég tisztán sem általában a gyülekezetek, sem a gyülekezeti előjárók előtt.

Bár, amint említettem, a presbitereknek az egyházközség által választatása egyáltalán nem tartozik a presbiterialis kormányzat lényegéhez, nem lehet kétségbe vonni, hogy az alkalmazásnak ez a módja magasabb fejlettségi fokot jelent. De egyszermind magasabb fejlettségi fokot feltételez is. A presbitereknek, épúgy, mint a lelkipásztoroknak, választását az egyháztagnak összeségére bízni aggodalom nélkül igazán csak akkor lehet, ha az egyház tagjai valamennyien, vagy legalább túlnyomó nagy részben, Jézus Krisztus jó vitézei. Azoknak, akiknek az egyház ügyei intézésében, s különösen a felsőbb egyházi bíraskodásban részük van, módjukban áll tapasztalni, hogy nálunk magyar reformátusoknál ez a feltétel nincs meg kellőképpen. Ebből a tapasztalatból nem szükségképpen következik, hogy tehát el kell venni a jogot azoktól, akiknél nem jó kezében van, hanem az, hogy azokat, akik a jog gyakorlására nem képeseknek mutatkoznak, minden erőnk megfeszítésével neveljük képesekké. Am akármilyen következtetéshez jutunk, magát a tényt eltagadni nem lehet.

Nem akarok szólni, — mert még emlékezni sem szeretek — azokról a súlyos és bármiféle profán választásnál is megbélyegzést érdemlő visszaélésekről, amelyek egyes egyházi tisztségek betöltésénél itt-ott előfordulnak. Csupán azokra a fogatkozásokra akarom felhívni a figyelmet, amelyek különösen az egyház világi tisztviselőinek, köztük a szoros értelemben vett presbitereknek választásánál napirenden vannak, — amelyek nem bűn, csak felületesség eredményei, de amelyek, ép azért, mert általánosak, annál súlyosabbak s egyházunk életére és jövőjére végzetes befolyással lehetnek.

Kálvin a keresztyén vallás rendszeréről írott hatalmas és a mi egyházunkat illetően alapvető munkájában arra a kérdésre, hogyan kell kiszemelni az egyház szolgálait, ezeket mondja:

Ezt a szót, hogy *hogyan*, nem a választási szertartásra, hanem arra a vallásos félelemre vonat-

koztatoni, amelyel a választásban meg kell tartani. Idetartoznak azok a bűjtök és imádságok, amelyekkel Lukács előadása szerint a hívők éltek akkor, amikor a presbitereket választották. Mivel ugyanis belátták, hogy ez a dolog a lehető legkomolyabb, semmihez sem mertek fogni másképen, mint a lehető legnagyobb tartózkodással és aggodalommal. Különösképpen pedig az imádkozásra adták magukat azért, hogy ezáltal kérjék Istentől a bölcsesség lelkét, mellyel a jót a gonosztól megkülönböztessék (IV. könyv III. 12.).

Vajjon cselekszük-e ezt mi, amikor előjárókat állítunk magunk elé? Jut-e eszünkbe, hogy amikor presbitert választunk, tulajdonképpen nem magunknak választunk, hanem a Jézus Krisztusnak? Érezzük-e a felelősséget, amely reánk súlyosodik, amidőn a mi Urunkra olyan szolgát tukmálunk, aki az ő szolgálatára esetleg nem alkalmas? Megfontoljuk-e, hogy a kiszemeltekben megvannak-e azok a kellékek, amelyeket ugyancsak Kálvin Pál apostolra hivatkozással így sorol elő: hogy a tudományban józanok, tisztaéletűek és semmi olyan hibában nem szenvednek, ami őket tekintélyüktől megfosztaná és tisztességüknek is gyalázatára lehetne; hogy annak a tehernek, amit rájuk rónak, elviselésére képtelenek és alkalmatlanok ne legyenek, vagyis el legyenek látva azokkal a tehetségekkel, melyek tisztük betöltésére szükségesek. (U. o.)

Én azt látom, hogy általában nem járunk el azzal az aggodalommal, melyet ez a Kálvin szerint „lehető legkomolyabb dolog” megkívánna. Eltekintve a szomorú kivételektől, nagyban és egészben vagyunk annyira lelkiismeretesek, hogy nem épen vaktában válogatjuk ki az embereket és nem is épen a salak között válogatunk. Am odáig már ez a lelkiismeretesség ritkán terjed, hogy aprólékos gondossággal megvizsgáljuk és mérlegeljük mindazokat, akikről egyáltalán szó lehet és ennek a gondos mérlegelésnek eredményeképpen emeljük magunk felé azokat, akik, nem társadalmi vagy anyagi kedvező helyzetüknél, rokoni vagy baráti összeköttetéseiknél, vagy épen politikai pártállásuknál fogva, hanem az Isten félelmében, vallásos buzgóságban, Jézus Krisztus igaz szolgálatában legkülönbeknek bizonyulnak. Az a mérlegelés, amellyel egyházi tisztviselőinket kiválasztjuk, rendszerint semmivel sem több, mint amelyet a polgári tisztségek vagy megbízások betöltésénél is

követünk s a hasonlóság sokszor egészen odáig megy, hogy politikai pártkörökben vagy más kázinókban a párttagság vagy pajtáság szempontja alapján teljesítik a jelölést és intézik a választást. Holott, hogy ez a mérték nem elég, könnyű belátni, ha megfontoljuk, hogy amint ugyanaz az ember, aki például gazdatisztnak felülmúlhatatlanul jó, nem volna szükségképen jó lelkipásztor, — épenígy, aki nagyon jó például községi esküdtnek, nem feltétlenül alkalmas presbiternek.

*

A kiválasztásnál meglevő felületesség maga után vonja, hogy a presbiterek sorában nagyon sokszor foglalnak helyet olyanok, akik nem képesek és nem alkalmasak keresztyén egyházi előjárók lenni. Megint nem akarok szólni a megdöbbentő eltévelyedésekről, azokról a szomorú, kivételes esetekről, amikor istentagadókat, templomkerülőket, koresemahősöket, paráznákat, otromba szájaskodókat választanak meg, mivelhogy ezektől reménylik a nem népszerű lelkipásztor megrendszabályozását, vagy a magasnak talált egyházi adó lejjebb szállítását. Csak azokat az eseteket tartom szem előtt, amikor komoly, tisztos magaviseletű, értelmes, alapjában vallásos lelkű és egyháziasságot is mutató férfiakat választanak ki. És íme, ha ezt a kedvezőbb kört nézem is, látnom kell olyanokat, akik az úri szent vacsorához éveken át nem járulnak; akik gyermekeik komoly, vallásos nevelését, konfirmáltatását, szentségekben részesítését elhanyagolják; akik a családjukban előforduló házasságnak a mi egyházunk színe előtt is megkötését elmellőzik; akik egy kedvező vegyes házasság kedvéért hajlandók a gyermekeiknek megengedni, vagy akár maguk megtenni, hogy a házasságból születendő gyermekek vallása tekintetében a másik fél javára megegyezést kössenek. Ám még szűkebbre szorítom a kört, kívül hagyom mindazokat, akik bárminemű ilyen cselekvéssel, vagy mulasztással sértik az egyházat és csak azokat veszem szemügyre, akiknek életében a szigorú bírálat sem talál megbotrántkozást. Vajjon ezek közt a válogatott legjobbak között mindenki szokott-e naponta imádkozni? Vajjon legalább hetenkint egyszer, vasárnap, mindegyik ott van-e az Istenházában, és vajjon az, aki nem ment el a templomba, legalább számon kéri-e önmagától ezt a mulasztását? Vajjon szabad idejében mindegyik olvassa-e a bibliát, vagy — hogy lejjebb szálljak a mértékkel — inkább a bibliát olvassa-e, mint a profán irodalom legléghabb termékeit? Vajjon a családi élete mindegyiknek olyan tiszta-e, hogy a Jézus Krisztus és az anyaszentegyház kapcsolatának méltó mása legyen? Vajjon szelídség, szeretet, igazságérzet, mások megbecsülése, irigységtől és kapzsiságtól mentesség uralkodik-e mindegyiknek házában? Vajjon a felesleges garasát mindegyik szivesebben szánja-e az egyháznak, mint például, hogy még rosszabbat ne mondjak, egy kis szolid kártyajátékra? Vagy, hogy megint lejjebb szálljak, vajjon az egyházi adóját mindegyik szívesen és pontosan befizeti-e? Vajjon, tapasztalván az uralkodó bűnöket, a nálunk különösen elterjedt szörnyű káromkodást és iszákosságot, mindegyiküknek eszébe jut-e a vétkezőket inteni, mint atyjokfiat? Sőt akár: mindegyiküknek eszébe jut-e

megszámoltatni önmagát azokról a hibákról, amelyeket a nap folyamán elkövetett? Vajjon mind-egyik a presbiterek, s általában az egyház világi tisztviselői közül, azért fogadja el a ráeső választást, mert Jézus Krisztusnak akar szolgálni, az Isten országának munkása lenni, — s nem inkább azért, mert úgy gondolja, hogy a megtisztelő bizalom elől nem illik kitérni és az egyházi tisztséggel szerzett kapcsolatokat a kenyérkereset, vagy a társadalmi előhaladás, vagy a politikai érvényesülés terén igen jól lehet használni?

Ezekre a kérdésekre aligha merhetünk határozott igen-nel válaszolni. A világ fiai vagyunk bizony mi és nekünk az anyaszentegyház is ebből a világból valónak tetszik. Csak olyannak, mint azok az egyéb közösségek, amelyeknek önkormányzatában ugyanígy részt veszünk.

*

Innen származnak aztán a további fogyatkozások. Látunk presbiteriumot, amelyben szervezett pártok állanak szemben s a pártvezért a hívei tükön-bokron át követik. Még hagyján, ha a pártszervezkedés alapja magában az egyházban, vagy annak valamely intézményében van, például a lelki gondozás eszközeinek megválasztása, az iskolák számának szaporítása, vagy az egyházi adó mértékének meghatározása szolgál a csoportokra osztás alapjául; ám akárhányszor még nem is ilyen, hanem az egyházon egészen kívül fekvő, például politikai párthoz tartozásban gyökerező oka van az egyházi pártok kialakulásának is. Pedig az egyház szolgájának, akár lelkipásztor, akár világi, nem szabad semmiféle pártot ismerni és nem szabad semmiféle pártvezért követni, hanem egyedül a Jézus Krisztus örök igazságú szavának engedelmeskedni.

Látunk presbiteriumot, amelyben nem dül ugyan pártoskodás, de vannak bizonyos kotériák, amelyeknek vezető tagjai, bizonyára az egyház iránti szeretettől és attól a meggyőződéstől vezetve, hogy az egyház ügyeit olyan jól, mint ők, senki sem intézheti, szorgosan ügyelnek arra, hogy a fontosabb kérdésekbe csak ők maguk és az ő bizalmasaik legyenek beavatva, nehogy mások, a megbízhatatlanok, megzavarják az általuk szépen felépített tervet. Holott a református presbiternek nincs jussa magát csalatkozhatatlannak gondolni s kötelessége békességgel meghallgatni minden jóindulatú — bár helyesnek nem tartott — véleményt, kötelessége megnyugodni a felfogása szerint helytelen, sőt károsnak látszó döntésben is, mert hinnie kell, hogy az Úr mindent jóra fordít.

Látunk presbiteriumot, amelyben rendszerint az előbb említett okokból, kifejlődnek súlyos személyi ellentétek, amelyek hol a tanácskozás hangjának eldurvulására, hol a mellőzötteknek, vagy sértődötteknek elkedvetlenítésére, az ügyek intézésében részvételtől tartózkodására vezetnek. Holott az egyház szolgájának nem szabad elfelejtezni a szentírás tanításáról: legyetek szelídek, alázatosak, hosszantűrók, békességkeresők. Hogyan lehessen példája másoknak az, aki az Isten ígéjének megtartásában magát sem tudja gyakorolni, aki indulatát fékezni nem képes, vagy épen aki a maga személyén esett akár valódi, de legtöbbször csak

vélt sérelmet nagyobb súlyúnak tartja, mint az Isten szolgálatának kötelességét?

Látunk presbiteriumot akárhányat, amelynek tagjai kellő komolysággal, minden mellétekintet félretételével, szelíden, szeretettel, buzgón, tehát igaz keresztyén presbiterekhez méltón végzik tanácskozásait, de ezzel aztán — végeznek is. A nyugodt, előkelő hangú, díszes tanácskozás után hazamenvén hajlékaikba, azt gondolják, hogy kötelességüket a legjobban teljesítették, a határozatokat nagyon jól meghozták, a többi most már a lekipásztor dolga. Ezek is bizony csak aféle szolgák, akik a rájuk bízott talentumokat nem prédálták el, sőt a tolvajoktól is megóvták, de semmivel nem gyarapították. Holott a bölcs és igaz szolga növelni tartozik az ő urának vagyonát. A jó presbiternek nem elég a gyűléseken megjelenni, nem elég a különféle bizottsági tárgyalásokban résztvenni, nem elég az egyháztól rábizott külön munkákat önzetlenül elvégezni, hanem minden tetteben, minden szavában, minden gondolatában az Úr Jézus Krisztus egyetlen és üdvözítő királyságát kell szolgálnia.

*

Nem könnyű teher ez, de gyönyörűség. Valójában pedig nem is csak a presbitereknek, hanem az Úr egész örökségének, egész klérusának, azaz minden keresztyén embernek kötelessége. A presbitereknek azonban kötelessége nemcsak a mi Urunk, hanem a mi testvéreink irányában is. Az Írás arra tanít, hogy aki első akar lenni, szolgáljon másoknak. Ha tehát minket a gyülekezetben elsőkké, presbiterekké tettek, tartozunk szolgálni a mi atyánkfiaiainak első sorban jó példaadással, igazán keresztyénhez illő étellel, kötelességeink hű és pontos teljesítésével.

Egyházi törvénykönyvünk az egyházközségnek a presbiterium által végzendő feladatai között az anyagi ügyek intézésén és az önkormányzati jogok gyakorlásán kívül ezeket is megszabja (I. t.-c. 14. §):

Az egyházközséghez tartozó összes hívek lelki-gondozása; az egyházközség tagjainak egyházas, valláserkölcsi nevelése (b.);

az egyháztagok gyermekeinek neveltetése, iskoláztatása (c.);

a tehetetlen szegényekről, árvákról, ez utóbbiaknak különösen iskoláztatásáról való gondoskodás (d.);

az egyházi fegyelem gyakorlása (e.);

örködni afelett, hogy a templomi istentiszteleten s egyházi ünnepélyek alkalmával mindenek díszesen s jórenddel történjenek (k.);

felügyelni, hogy a vasárnapot és az ünnepeket az egyházközségi tagok híven és illendően megtartsák (l.).

Hogy ezeknek a feladatoknak a teljesítése a presbiterium dolga, atekintetben kétsége senkinek nem lehet, nemesak egyházalkotmányunk alapelveire tekintettel, hanem azért sem, mert mindezek a kötelességek az előzően érvényben volt egyházi törvényeinkben kifejezetten mint a presbiterium hatásköre voltak felsorolva és a legutóbbi törvényhozás alkalmával pusztán törvénytechnikai okokból helyezték az egyházközség címe alá, de a tanácskozás rendén akkor is egyértelmű megállapítást nyert, hogy ezek az egyházközségi fel-

adatok természetesen a presbiterium által teljesítendőek.

Íme tehát, még ha nem is keresünk a lelkünkkel magasabbrendű parancsokat, csak a közönséges emberi kötelességgel a közvetlenül rendelkező földi törvénynek engedelmeskedni akarunk, akkor is vár reánk a gyülekezet tagjai lelki gondozásának, embertársaink Jézus Krisztushoz vezetésének szép munkája, akkor sincsen jogunk a tapasztalt fogyatkozásokért a lekipásztornak munkája bíráltságának kényelmes, de felületes, tehát bűnös végzésével megelégednünk, hanem meg kell emlékeznünk arról, hogy mi királyi papság népe vagyunk, hogy mi presbiterek, magunk is pásztorokká állítottunk és eszerint a gyülekezet kellő gondozásának hiányosságáért a hanyagság vádját önmagunk ellen is emelnünk kell.

Az igazi református ember nem várhatja a maga és keresztyén társai üdvösségre vezetését a lekipásztortól. Nem tulajdonít annak természetfeletti hatalmat, de nem is várhat tőle emberfeletti munkát. Az igazi református presbiter pedig tartozik tudni, hogy ő nem szemlélője és bírálója, hanem hivatott munkatársa a lekipásztornak. Joga, sőt kötelessége a lekipásztort is testvérként, keresztyén szeretettel figyelmeztetni a mulasztásokra, de a fogyatkozásokért egyedül azt nem kárhoztathatja, mert tudja, hogy a felelősségben vele osztozni kénytelen.

Annak, hogy minálunk, magyar reformátusoknál, a presbiteri tiszt különösen nagy fontosságú és felelősségteljes volta nincs úgy a köztudatban, mint azt egyházunk java megkívánna, — egyik oka talán az is, hogy a nagyobb egyházakban igen is nagyszámú tagokból állnak a presbiteriumok, a nagyszámú testületekben pedig az egyéni felelősség érzése sohasem domborodik ki eléggé. Talán ezért is helyes volna a nagy és több lekipásztorral bíró egyházakban a presbiteriumokat parókhíanként tagolni s ezzel kinek-kinek közelebbi munkakörét kijelölni. Am enélkül is tudhatjuk magunkat megfelelő munkára nevelni, hiszen nem a szervezet a fontos, hanem a feladatukat megértő s azok teljesítésére mindig kész emberek.

*

Talán kissé sötét az a kép, amelyet a legközelebbi fogyatkozás felsorolásával a magyar református presbiterokről adtam. Nem szeretném, ha bárki azt hinné, hogy mindezek a hibák egy helyen vannak meg. Am úgy gondolom, nem szükséges igazat adnunk Kyplingnek, aki a Dsungel egyik tapasztalt vadjának azt adja a szájába, hogy az emberek azzal különböznek a majmoktól, hogy mindig dicsérik magukat. A javulás első feltétele a hibák beismerése és én azt hiszem, a tizenkettedik órában vagyunk, hogy megkezdjük a javulást, ha magyar református egyházunkat a sok oldalról fenyegető veszedelmektől megmenteni akarjuk.

A mi egyházunkban századokon át alkalmazásban volt Geleji Katona-féle kánonokban a presbiteri intézményről az van mondva, hogy bár a keresztyén egyház berendezésére s így igazgatására másutt igen szükséges és hasznos, mégis, hogy a mi népünk közt azzal a haszonnal, mellyel a külföldiek közt lenni szokott, a jelen körülmények közt felállítassék, azt a mi polgári rendünk kü-

lönböző okul vetett akadályok miatt lehetők nem látja. (99-ik kánon.) Medgyesi Pál (Tractatus politico-ecclesiasticus, Bártfa, 1650, 196 lap) meg is mondja az akadályul vetett okot: „Az jobbágy presbiter az urának vétkét az presbiteriumban találná bemondani, az urát intenék meg érte, az úr jobbágy presbiter uramat fogná elő s bánatna úgy vele, hogy más is tanulna rajta“. Azóta majd háromszáz esztendő telt el, a jobbágyság régen megszűnt, a presbiterialis szervezetet még régebben behoztuk és azért még sem volnánk ma sem abban a helyzetben, hogy ez az intézmény nálunk is azzal a haszonnal, mellyel a külföldiek közt lenni szokott, teljesítse hivatását?

Én azt hiszem, vagyunk, csak akarni kell. Csak el kell szánni magukat a magyar református presbiteriumoknak arra, hogy nem csupán az időnkénti választások útján újulnak meg, hanem megújulnak lélekben is, és azzá formálják magukat, aminek az őskeresztyének példája nyomán Kálvin és az őt követő reformátorok gondolták: a tiszta evangéliumi keresztyénség éber őrei.

Hogy ezt a célt minél tökéletesebben elérhesük, arra minden erejével törekedni a magyar református presbiternek nemcsak anyaszentegyházunk, hanem magyar nemzetünk irányában is tartozó kötelessége. Mert a mi egyházunk csak akkor élhet és virulhat, ha nem csupán a külső formák szerint látszik annak, ami lenni akar, hanem lélek szerint is igazán az. Rajtunk a felelősség, ha lélek nélkül, pusztán a demokratikus szervezet hivalkodásával akarunk reformátusok lenni s az így igaz tartalmától megfosztott egyházat lehanyaglani látjuk arról a magas piedesztálról, amelyre cleink hite, hűsége, öntudata helyezte. Adassék tisztelet mindegyik magyar egyháznak a magyar nemzeti közművelődés terén szerzett érdemeiért, — de nekünk egy pillanatra sem szabad felejtenünk, hogy a magyar kultúra diadéjába a legragyogóbb ékköveket ez a mi egyházunk helyezte s épen azért a mi egyházunk erőben fogyatkozása az egész magyar nemzetre kiszámíthatatlan károsodást jelentene.

Iskola

Az egyházkerületi rendkívüli intéző bizottság 3—1924. sz. a hozott határozata.

(Folytatás és vége.)

A pénztári hivatalnak nemes érzékenységét fájdalmasan érintik a beadvány szerzőjének kijelentései általában is. Annál inkább pedig, mert hiszen épen a pénztári hivatal személyzete törekedett legjobb erejéből azon, hogy a tanár urakat kiszolgálhassa. Méltóztassanak visszagondolni azokra a nehéz napokra, amikor az esedékesség ideje előtt titokban sietett a pénztár átszolgáltatni a tanár uraknak — helybe vive — az illetményeket, még bizonyos kockázat mellett is? Most is — nem akarok részletekbe menni — hova kívánhat bárki is a tanszemélyzetből minden irányban, még kötelességünkön kívül is — nagyobb előzékenységet, több figyelmet, mit mindenkor tanúsítottunk s igyekszünk ezután is tanúsítani?

A számvevői hivatalban rendszerint annyian foglalkoznak, mint 1914 előtt. Nem így a háznagyi hivatalban. Annak néhány évvel ezelőtt külön díjazott őrnöke volt. Akkor, amikor kényelmeskedő férfiúval volt betöltve. Itt tehát személyzetszaporításról nem lehet szó. Experimentálni próbáltak volt ennél az állásnál. Nem volt betöltve hosszú ideig. Az élet megtanította a kísérletezőket, hogy a háznagyi teendőket másként nem lehet elláttatni, mint a régi szervezett háznagyi szolgálattal. Hogy lehetne-e a díjakat más valakivel kezelteni: erre már rácsáfolt az interregnum tapasztalata. Kár a szót ilyen irányú diszkusszióra vesztegetni.

Legvégül hagytam a tanácsjegyző hivatal dolgát. Itt már igaz, hogy lényeges változás történt. A mellékfoglalkozásként viselt tanácsjegyzőség rendszeres, önálló hivatali állássá szerveztetett az 1923. évben. A tanácsjegyző fizetési fokozatba osztatott be s élethossziglan való megválasztás alá jutott. De mindez nem ok nélkül történt. A múlt kemény tapasztalatokat, sőt leckéket adott aziránt, hogy ez az állás egy ember erejét teljesen igénybe veszi és amivel a fenntartási költsége többbe kerül a korábbi rendszerű jegyzői szolgáltnál: bőven megtérül a szolgálat permanenciája s az azzal járó felsorolhatatlan előnyök révén. Ezt az állást betölteni, ahol széles jogi tudásra, másfoglalkozástól való mentességre, önálló gondolkodásra, a gazdasági- és pénzügyi kérdésekben nagy jártasságra van szükség, mellékfoglalkozásként teljes lehetetlenség: érzékeny károsodással járna sok ponton.

Am ha a beadvány szerzője igaztalan szemrehányást tesz a gazdasági hivatali állások szaporításáért: azzal bölcsen elhallgat, hogy ott, az ő körükben, ott szerveztek ám néhány állást, amelyek megannyi újabban anagyi terhet róvtak a kollégiumra. Nem azért sorolom fel, mintha hibáztatnám az intézkedést, a világot se. Rendben van. Ha tanulmányi tekintetben ennek illetékes vezetői szükségesnek látnak valamit: abba illetéktelen faktor ne szóljon. (Megfordítva is igaz.) Így szerveztettek vagy láttattak el új javadalmazással 1914 óta a következő állások: az anvakönyvtárnál rendszeresített egy könyvtárnoki állás, nyugdíjjogosultsággal és fizetési osztályba való sorozás mellett: a tanítóképzőintézetű igazgató mellett szolgáló őrnök díjazása lényegesen feliebb emeltetett: a gimnáziumi igazgatósági őrnöki állás nem esküdt-felügyelővel, hanem állandó tisztviselővel tölthetett be: az osztálytanárok, ifiúsági könyvtári felügyelő tanár szolgáltatásukért (tizenketten) külön új díjazásban részesülnek, a külön-külön tanári karok és a közös tanári kar jegyzőjének honorárium állapított meg. Mindezek 1914 előtt nem így voltak. Sőt az oratóriumi (ritka) istentiszteletek alkalmával végzett orgonaiáték is külön díjazás alá került épen a beadvány szerzője indítványára. Mindezek régebben, még 1914-ben is, megannyi nobile officiumok voltak, nem kerültek a kollégiumnak semmibe. Egváltalában nincs szándékom az itt felsorolt tényvallások megállapításával csak egy hajszálnyira is szóvá tenni, hogy ezek talán felesleges költségek, sőt elismerem még azt is, hogy a teljesített szolgálattal szemben a viszonzás vajmi csekélység. De elvártam volna az emlékirat szerzőjétől, hogy mielőtt a gazdasági hivatali állások szaporítására irányult váddal bántotta volna

meg az általa meg sem nevezett tényezőt: előbb maga körül nézett volna szét.

Valami abszurdum még gondolatnak is, hogy a helybeli egyház pénztárának kezelése ide csatoltassék a kollégiuméhoz. Ne akarjuk a kétféjű sast feltámasztani. Óvakodjunk, ha kicsinyben is, egy új osztrák-magyar monarchiát alapítani. Ez a minden számítás nélkül odavetett vigyázatlan gondolat a legkiáltóbb bizonyítéka annak, hogy a memorandum szerkesztője előtt mennyire terra incognita ez a tér. Tessék majd megkérdezni a t. presbiter uraktól, majd megmondják nekik erre a helyes választ. Épen kapóra jön a hír, hogy az egyház gazdag tetterejű, munkabíró, képzett s közszeretettel örvendő ifjú pénztárnoka — talán, hogy ő miatta, az ifjú tisztviselő miatt, öregebb tisztviselők a B-listára ne kerüljenek — visszalépett a pénztári szolgálattól. Az elhamarkodott beszéd, az avatatlan belekalapálás ilyen eredményt szül. Vállalja-e a felelősséget a felmerülő zavarokért a vizet zavarni akaró?...

A memorandum írójának fejtegetéséből mint veres fonál látszik ki az a törekvés, hogy ő, mint tanár, a gazdasági ügyek intézésében keveselli a hatáskört, melyet befolyásolhat. Tehát több jogot nekie s vele együtt a tanároknak. Az a quasi panasz, mintha a tanárok kevés befolyást gyakorolhatnának a kollégium anyagi dolgainak intézésébe, merőben alaptalan. Állapítsuk meg azonban előbb, hogy egyházkerületünk a munkamegosztás bölcs elvére támaszkodva, messze, majdnem egy századba visszamenőleg kétfelé választotta a kollégiumi élet igazgatását: egyik a tanulmányi rész, melynek intézése a tanárkarok kezébe van letéve, a másik a gazdasági rész, s ezt a korábban gazdasági bizottságnak, majd gazdasági tanácsnak nevezett szerve által igazgattatja. A tanulmányi kérdésekre laikusoknak semmi befolyásuk nincs, a gazdasági tanácsban pedig, mely a tisztviselőkön kívül mintegy 18 tagból áll, *nyolc tanár* működik. Tehát több, mint egyharmada a tanácsnak tanári elemből áll. Ez a nyolc tanár rendszerint jelen van az üléseken. Befolyását gyakorolhatja annyira, hogy sokszor csupa tanári elemből alakul meg az ülés. Mi panaszja lehet tehát a memorandum írójának? Hiszen csak nem beszél elnyomatásról? Am, hogy a szervezetet így alkotta meg a fenntartó-testület: az igen természetes. Senki sem szolgálhat két úrnak. Az anyagi ügyekben a tudós tanári elemen kívül állók tanácsára is van valamelyes szükség. Fontos jogi, közgazdasági s ezekkel rokon kérdésekről kell a gazdasági tanácsban tanácskozni, határozni. Talán elbizakodottságnak tünnek fel, ha a tanulmányi kérdésekkel amúgy is eléggé megterhelt tanári elem nem tanulmányi, hanem gazdasági kérdésekben akkora tudást vindikálna magának, mint aminővel rendelkeznek a tanácsnak nem tanár tagjai: ügyvédek, polgári tisztviselők, közjegyző, pénzügyi vezető férfiak, városi s egyházi világi jellegű tisztviselők.

A memorandum írója aztán úgy akarja kiemelni anyagi zavarából a kollégiumot, hogy a pénztári hivatal intézményét „*költséges voltánál fogva*“ meg kell szüntetni s valamely bankra kell bízni a kezelést. Az, aki ilyen javaslattal áll elő, nem tudja, hogy a terv már két ízben is el volt ejtve az egyházkerületi közgyűlésen; előre se lát,

nem számít, mert a pénztári hivatal könyvelési teendőit mégis csak el kell látni valakinek. No de, mondja, vagy legalább gondolja a memorandum írója: majd ellátja valamelyik bank. Nem szabad azonban szem elől tévesztetni s ezt szíveleg meg a memorandum szerzője is, hogy nincs széles e világon olyan bank, amelyik ezt a munkát elvállalja. Vállalna legfőleg a készpénz szedését és kiadását. De hát ki tartaná számon, hogy kinek, mikor mennyit fizessen ki? A számfejtést hol vezetnék? Az ezerféle követeléseket ki tartaná számon? A számadásokat ki állítaná elő? stb., stb. Vége-hossza nincs az itt felbukkanó kérdésnek.¹ De nem kommorálok sokáig a kérdés körül. Legyen szíves tudomásul venni a memorandum írója azt, hogy az egyházkerületi és kollégiumi s vele kapcsolatos egyéb pénztárakban *nem a befizetések elfogadása, nem is a kifizetések teljesítése* képezi a feladat tömegét. Ez az ágazat a szolgálatban elenyésző csekély munkával jár. S ha most épen a hivatal főnöke végzi ezt: ez nem azt teszi, hogy neki *egyéb dolga sincs*. Sőt ugyancsak van. Ezt a pénzkiszendést és berakást elvégezheti egy pénzbeszedő kisasszony is. Csak legyen, aki munkáját ellenőrizze, naponként számon vegye.

Már most, ha az összes irodai teendők csak a pénztári hivatal feladatát képezhetik: mi könnyebbség s micsoda megtakarítás lesz elérhető azáltal, hogy az inkasszállást valamelyik bank végezi, még ha épen ingyen végezné is, amit nem hiszek, még ha kilátásba is volna helyezve.

Nagy kérdés az is, hogy mi lenne a jelenleg szolgáló személyzettel? Mint megcáfolhatatlan, megdönthetetlen igazságot szegeztem le, hogy a pénztári hivatal személyzetének száma — még holmi „bankszerű“ kezelés mellett is — a mostaninál alább nem szállítható. No, de lehet, hogy a jelenlegi személyzet már kiérdemült. Részben öreg, lassú munkájú emberekből áll. Jól van; küldjük kettőjüket, vagy hármójukat a B) listára. Ezek hát nyugdíjba mennének. Egyik ilyen nyugdíjba indítandó tisztviselő nyugdíja már négy év óta épen annyi, mint a teljes fizetése, tehát tulajdonképpen 4 év óta már ingyen szolgál, a másiké circa 90%-ot tesz, a 3-iké is jóval felül van a 40%-on. Tessék ezeknek a nyugdíját fizettetni a kollégiummal, azonkívül beállítani az új személyzetet s azt is ellátni javadalommal. Hol itt a ratio a számítás-telben, megtakarítás tekintetében?

Hogy a díjakat tanulók, vagy tanárok szednék, s ezzel a háznagy hivatal meg volna üríthető? Ugyan, hát szedné-e azt bárki is ingyen? Aztán tett-e csak egy számjegynyi számítás a memorandum írója az iránt, hogy mibe kerülne ez a módosítás? Azoknak a díjaknak pontos, szabályszerű kezeléséhez *tudás kell*. Azt pongyolakézzel, járatlan, gyakorlatlan fővel kezelni nem lehet. Mert hát a szám nem stilizálás, az nem alkuszik. Interná-

¹ No hiszen akkor kellene még a kulcs- és ablakféle történetben lépcsőről-lépcsőre szállásolni, az illetmények után futkosni, a közönségnek Porcius-tól-Pilátushoz keresni az utat... A postai küldemények, hogy mennének össze-vissza: hol a bankhoz, hol a pénztári, vagy nem tudom minevű hivatalhoz. Hát a levelezés? Külön a bankhoz, külön az új hivatalhoz. Ez, bár csekélységnek látszik, a gyakorlatban sok bajt okozna.

tusi s egyéb díjak kezelésének fontosságáról sejtelemmel sem bír az, aki az ellenkezőt állítja.

És ha a pénztári hivatal minden embere, még a „bankszerűség” is, teljesen ingyen szolgálna: gondolja-e a memorandum írója, hogy ezzel meg lesz mentve a kollégium? Dehogyan gondolja. Hiszen csak úgy gondolomra vette papírra, amit megírt. Számítást nem tett. Mert ha tett volna: soha meg nem írja, amit különben elég elhamarkodva, megfontolás nélkül megírt.

Sok minden kérdést ölel fel még a memorandum, amelyekkel én foglalkozni itt nem kívánok. Úgy tartom, hogy ma is igaz a jó öreg Aesopus mondása: *ne sutor ultra crepidam*. Igaz ez vice versa is. — Bár hosszú szolgálati időm folytán, de még egykori tanári működésem után is, aki eléggé beleéltem magamat kollégiumunk külső és belső világába, talán-talán vehetnék magamnak bátorságot arra, hogy hozzászóljak a siprituálékhoz is. Nem teszem. — Hanem befejezem ezeket a kikényszerített sorokat annak határozott kijelentésével, hogy a kollégium anyagi romlásának okát nem aprószeres viszonyokban, nem berendezkedésének gáncsolásával kell keresni. Feljebb tessék a baj kútforrását kutatni, feljebb, feljebb... Még csak kutatni se kell nagyon. Tucat-számra bukkan fel egyik szerencsétlenség képe a másiké után. Csak ne tessék szemet hunyni előtte. Hogy a kollégium gazdasági életében a régi egészséges vérkeringés meg van zavara annyira, hogy a szív működése gyengül, el-elakad, ezt tagadni nem lehet. De azt se lehet tagadni, hogy a bajon nem a felcser-munka, nem a kuruzslás, nem a köpülőzés, szóval nem a hozzá nem értés fog segíteni.

Kérem a memorandum íróját, hogy ezeket az igazmondásokat ne vegye rossz néven tőlem. Hiszen, hogy a helyzet romlott, abban talán neki is van egy kis része, aki kitervezte a tanítóképző-intézet párhuzamos osztályok szervezését s ezzel egy rakás új tanári állás létesítését. Bezzeg, boldogult, felelhetetlen emlékü hivatali elődje ellene tudott az ilyen csábításnak állani. El is érte egyidőre azt, hogy ezzel az intézet növendékei kvalitásának nívóját jelentékenyen magasra emelte. Ma már kellő számú növendékek hiányában be kellett a párhuzamos osztályokat szüntetni, amikor aztán a sok felesleges tanerőnek, 1922—23. tanévben, heti 13 óránál nem volt hol, több munkát juttatni. Vagy talán ezzel akarta a tanítóképző-intézetet egyetemi színvonalra emelni, hogy a heti óraszámot az egyetemi tanárok heti óraszámára felé irányította? Az csak a véletlen műve, hogy a fennakadáson részben egy különben fájdalmas halálesetnek és annak kellett túlemelni az ügyet, hogy egyik legkiválóbb tanerőnk másutt nyert megtisztelő állást. Az 5-ik osztály felállítása pedig más lapra tartozik.

Csak még két momentumra kell észrevételem tennem.

A memorandum szerzője az egyetemi tanárok-nak kollégiumunk igazgatásában való részvételét perhorreskálja.

Ez eléggé sajnálatos állásfoglalás. Az igazság abban áll, hogy valóságos szerencse, hogy az egyetemi tanár urak bölcs tanácsukkal támogatják kollégiumunk ügyét. Abból csak jó származhatik, amikor ilyen — ne tagadjuk, mert úgy van — magasabb kvalitású férfiak beleszólhatnak dolgaink

intézésébe. Magasabb nézőpontról szemlélik ők nálunknál a felmerült fontosabb kérdéseket. Mi, akik a lovon rajta ülünk, nem látjuk, hogy hogyan ülünk rajta. Leszállnunk sem lehet, mert hiszen akkor nem látnók meg, hogy üljük meg a paripát. Bízunk annak a megítélését másokra, akik meg tudnak bennünket látni. Ha keményen akarnék szólani, azt mondanám, hogy tán kanapéperre készülünk.

A másik kérdést két, jeles volt akadémiai tanárunknak egyezségileg az egyetem létesítésekor nyújtott javadalmacskája képezi. Ez szerződésen alapul, a kollégium pedig nem fog szerződészegő lenni. Ezenkívül annak a javadalomnak csak a mai koronaérték romlása idején látszik olyan nagyok a tömege. Ma is annyi az, mint 10 évvel ezelőtt volt, mert természetben van kiszolgáltatva. E két kiváló férfiú iránt kell annyi tisztelettel viseltetnünk, hogy velök szemben igazságtalankodnunk nem szabad, nem illik. Végtére is ennek elvonása se menti meg a kollégiumot, mint akár a teljes ingyenes tisztviselői szolgálat.

Rózsa Sándor,

egyhker. és kollé u i pénztárnok

Közélet

Az elévülés.

Lapunk március 1-i számában —ó —á jelzéssel olyan értelmű felszólalás jelent meg, mely az egyházi tisztviselők fegyelmi vétségének elévülését kifogásolja s azt tartaná szükségesnek, hogy az elévülés itt is — mint szerinte a polgári törvényekben — ki lenne zárva.

A cikkírónak az a kiindulási pontja, hogy a büntetést érdemlő cselekményeknél elévülésnek nem lehet helye, merőben téves. A magyar büntetőtörvénykönyv például az elévülést a büntettekre öttől húsz évig terjedő időben (húsz év alatt következnek be az elévülés olyan büntetteknek, melyekért halálbüntetés jár), a vétségeknél pedig (lopások, sikkasztások stb. tömege) három évben állapítja meg. Sőt sajtó útján elkövetett vétségek a terjesztés megkezdésétől számított hat hó alatt elévülnek.

Eltekintve azonban a tételes intézkedésektől, a tudomány, a jogbölcsélet és a törvényhozás politikája egyaránt szükségesnek ismerik el az elévülésnek a büntethetőséget kizáró voltát. Természetes is. A jogsértő cselekmények büntetésének célja mindig a társadalom védelme és a jogrend biztosítása, már pedig nyilvánvaló, hogy régen feladásba ment tettek föllevenítésével olyan egyénnel szemben, aki azóta magát a társadalom igényeinek teljesen megfelelően viselte, ezt a célt nemcsak nem szolgálná, hanem kevésbé elérhetővé tenné, sok bajnak, méltatlanságnak, keserűségnek lenne forrása.

Az ellen tehát, hogy a mi Egyházi Törvényünk is ismeri az elévülést, mint a fegyelmi vétségek büntethetőségének kizáróját, nem lehet szót emelni. Más kérdés azonban, helyes-e az, hogy az elévülés minden fegyelmi vétségre egyaránt három év alatt bekövetkezik. A magam részéről abban igazat adok

a cikk írójának, hogy vannak olyan cselekmények, különösen exponált egyházi tisztségek viselői részéről elkövetve, amelyeknél a három éves elévülés csakugyan nem helyén való. Ha egy falusi legény, duhajfóvel, megbotránkozást okoz, kár volna három év után, amikor már józanéletű családapa, elővenni az ifjúkori hibáért. Míg ha például fontos egyházi tisztséget betöltő egyénnek a közérkölcstiséget sértő cselekményéről van szó, az, ha három évnél hosszabb idő múltán tudódik is ki, méltó a büntetésre.

K. B.

Irodalmi szemle

Soltész János, Konfirmációi Káté református növendékek számára. Hetedik kiadás. 16°, 32 lap, Méliusz könyvkereskedés kiadása. Méltán ért hetedik kiadást ez a kis káté, amely rövid, de világos feleleteivel, rendszeres feldolgozásával, hiterősítő tartalmával, buzgó imádságaival könnyen megmagyarázható, hamar megtanulható. Melegen ajánljuk a konfirmációt előkészítők figyelmébe.

Örömhír. Gyermeklapja. Kiadja a Vasárnapi Iskolai Szövetség. Felelős szerkesztő özv. dr. Misley Sándorné. Kiadóhivatal Budapest, IX. Bakács-tér 9. sz. Előfizetési ára egész évre 3500 K. — Minden hónapban négy-négy szám jelenik meg ebből a kedves kis újságból, amely igen nagy örömmel várt barátja és vendége olvasni szerető gyermekeinknek.

Protestáns Szemle. 2. szám. Tartalmas tanulmányokkal és szépirodalmi közleményekkel tanít, gyönyörködtet és eszméltet.

A Heidelbergi Káté magyarázata ötvenkét egyházi beszédben. I. és II. kötet I—IV—V—VIII. úrnappja. Írták Dr. B. Wielenga, Dr. P. A. E. Sillevius Smitt, Dr. J. C. De Moor, C. Lindeboom, C. van Proosdij, G. Wielenga, H. Hoekstra holland református lelkészek. Budapest, 1924. 8°, 1—52+53—108 lap. Az I. úrnappjának fordítója Dr. Sebestyén Jenő, a II-é Galambos Zoltán, a III—VIII. úrnappjéé Marton János. A magyarázatok hittani mélységökkel, hitvallásos hűségökkel, rendszeres gondolatmenetökkel igen nagy hasznára vannak és lesznek egyházunknak.

Különfelek

A Kálvineum javára a budai Szilágyi Dezsőtéri templomban február 16-án nagy hatású templomi hangverseny volt, amelyen Dr. Baltazár Dezső püspökünk mondott hatalmas bibliamagyarázatot. A Kálvineum céljaira három milliót jövedelmezett est rendezője Haypál Benő budai lelképásztor.

Skót vendégek Debrecenben. Dr. Cairns Dávid, a Skót Egyesült Szabad Egyház moderátora Dr. Webster J. Macdonalddal, a skót külmisszió titkárával, a debreceni hittudományi kar disz doktorával, április első és második napján Deo volente Debrecenben lesz.

Március 15-én délelőtt a főgimnázium, délután 5 órakor a kollégium dísztermében a tanítóképző-intézet növendékei rendeznek hazafias ünnepélyt.

Új doktor. Nagy Gyula alsófalvai lelképásztor a szegedi egyetemen cum laude fokozattal doktorrá avattatott.

Szabolcska Mihály most ünnepelte születésének 60., írói működésének 40., temesvári lelkész-kedésének 25. évfordulóját. Kollégiumunk híres diákjának, egyházi- és közéletünk kiváló vezérfőfiának még igen sok örömet és áldást kívánunk.

Lekeszasztások. A jeddi gyülekezet Fosztó György mákodi lelkészt, a drávaoki Haypál Bela budapesti s. lelkészt választotta meg lelképásztorául.

A Kálvinisták Templomegyesületének Hitvédelmi Szakosztálya folyó hó 7-en, délután 6 órakor a kollégiumi díszteremben maradandó hatású estélyt rendezett, amennyiben az előadó, Görömbei Péter nagyállói lelképásztor, alapos történelmi ismerettel kimutatta, hogy a XVIII. században Kasától Aradig tervszerűen és kegyetlenül üldöztek a református magyarokat s helyekre svábokat, ruthéneket, tótokat, rácokat és olahokat telepítettek le. Ennek az eljárásnak lett a következménye az, hogy az Allöldre nemzetiségek kerültek s e nemzetiségek miatt a trianoni béke e területeket tőlünk elszakította. Az estélyt Dr. Balla Bertalan szakosztályi elnök beszéddel nyitotta és zárta, viszont elől s végül Kocsis János templomegyesületi titkár imádkozott buzgón.

Kétszázötven éve volt március 5-én annak, hogy a magyar református és evangélikus lelképásztor és tanító gályarabokat megidéztek Pozsonyba. Emlékeztüket hitünk erősítésére nyilván fogjuk tartani.

A Dunántúli Protestáns Lap a folyó év első felére 25,000 K-ban állapította meg az ideiglenes előfizetési díjat.

Az amerikai episzkopális egyház két küldötte — hír szerint — elindult az európai egyházak látogatására. Hozzánk is eljönnek.

A felsőbaranyai református lelkészek minden hónap első szerdáján d. e. 10—1/2-ig Pécsen találkoznak.

Angliában és Walesben kb. hétmillió elemi iskolás van, akik közül félmillió római katolikus, zsidó, vagy másféle iskolába jár, míg a többi hat és fél millió protestáns iskola növendéke.

Az olahok a szatmári részre eső vidéken bezáratták a református elemi iskolákat. A parányi fiúk és lányok sok helyen zokogva mentek haza az utolsó óráról.

A kiadóhivatal kérése. Minden hátralékos olvasóinkhoz elküldtük az előfizetési díj beküldésére egyenként a felhívást. Ennek a kellemetlen munkának a teljesítésén kívül több ezer koronát kiadtunk postabérre. Ennek ellenére 20 egyház ma is hátralékban van s ezenkívül gimnáziumoknál, egyházmegyéknél (az esperesi példányok után 8 e.-m.), tanítótestületeknél, egyeseknél 27 helyen áll fenn 1923. évről fizetetlenül lapunk ára. Újabb magánfelhívások küldésére nem áldozhatunk se pénzt, se időt. Feltehető, hogy megkeresésünk vagy elkalódott útközben, vagy feledésbe ment. Hirdetési díjak is vannak hátralékban, annyira, hogy több mint van százezer korona követelésünkkel, mely már nem sokat ér, de ért volna, ha idejében megkapjuk. Emlékeztetbe hozás céljából lapunk köze-

lebbi számában közölni leszünk kénytelenek a hátralekötött névsorát.

A Debreceni Egyházmegye nt. lelkészeit, egyházait tisztelettel felkérem, hogy a napokban innen kiküldött tartozáskimutatásokban felsorolt tételeket sürgősen fizessék be az egyházmegyei pénzteleket sürgősen fizetessék be az egyházmegyei pénztára az egynázkerületi, a konventi, az egyházmegyei jegyzokönyvek árát kénytelen volt elolegezni s ez a körülmény fizetési zavarokat, fennakadásokat vont maga után. Az 1919—1921. évekről szóló és szétküldött egyházkerületi jegyzokönyv ára is nagy teherként nehezedett pénztarunkra. Ennek a behizetését is kérem 34,300 koronában. Postaköltséget kímélünk meg, ha valamennyit egy utalványlapon küldjük. Az egyházmegyei közigazgatási járuléka is esedékes. Fizetendő a Debreceni Protestáns Lapban (38—39. szám, 1923) közölt lélekszám szerint 5 deka búza ára a január 1-sői tőzsdeár szerint (107,000 K mázsája). A postautalvány leadási díja már 100,000 K-ig 100 koronára emeltetett. Ezt is kérem a küldendő összeghez hozzászámítani. — Debrecen, 1924 márc. 12. Rózsa Sándor, e.-m. pénztárnok.

Hibaigazítás. Lapunk legutóbbi, 10-ik számában a Kiss Ferenc Törvényes intézkedések... című cikkében a 83. l. 3-ik kikezdés 30-ik sorában „kötelezze” helyett „kérdezze”, 4 sorral lejjebb „Theologusok” helyett „Philológusok”, a lap alján a 7. számú jegyzetben „Báthori” helyett „Pathay”, a 84-ik lapon a 2-ik kikezdés 5-ik sora helyett, mely kétszer van szedve: „könyvtáraik vannak a tiszteletes uraknak, melyek-”, 6 sorral lejjebb a „személyzetet” helyett „személyeket” olvasandó.

FITTLER SANDOR

orgon-, orgonasíp- és harmónium készítő vállalata
PESTERZSÉBET, Pesterzsébet-u. 23.

Készít elsőrangú modern gépezetes és légnomású, tartós, nemeshangú

új orgonákat

művészi kivitelben.

Hadicélokra elreklirált és egyéb

orgonasípok

speciális készítése és szállítás.

Vallalja régi orgonák légnomású rendszerre való átalakítását, kibővítését, javítását, tisztítását és szakszerű újra hangolását, valamint

orgonák evi jókarban tartását.

Villamos fűtató berendezések készítése.

Szívo és nyomó rendszerű harmonikumok készítése, javítása és hangolása. — Minden munkaért jótallást vállalok. — Felvilágosítással, tervezettel és költségvetéssel készséggel szolgálok. — Munkám szakszerű végzését és pontosságát több egyház ajánlólevelével tudom igazolni.

ALAPÍTÁTOI 1910-BEN

Debrecen sz. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület

„MÉLIUSZ”

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
zenemű-, papír- és írszerkereskedése
DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26. SZ.

1924. évi március hóban a zsoltárak a következők:

4° quartalak, nagybetűs zsoltár

papirkötésben K 42000
félvászon kötésben K 44000
egészvászon kötésben K 54000

8° oktáv alakú zsoltár

papirkötésben K 22000
félvászon kötésben K 24000
egészvászon kötésben K 28000

16° iskolai kiadású zsoltár

papirkötésben K 16000—
félvászon kötésben K 17500—
egészvászon kötésben K 22500—

32° legkisebb zsoltár

papirkötésben K 12000
félvászon kötésben K 14000
egészvászon kötésben K 15600

Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen árak csak most vannak érvényben és az esetben, ha az Országos Pénzügyi Tanács a földadó lerovására újabb és magasabb búza árat állapít meg, úgy az itt közölt árak is emelkedni fognak.

Konfirmációra most jelent meg!

7-ik kiadás.

SOLTÉSZ JÁNOS:

KONFIRMÁCIÓI KATÉ

Átnézte és átdolgozta Soltész Elemér tabori püspök.

Alapára —50. Mai szorzószám 4600—
Bolti ára tehát K 2300—

Ez a leggyyszerűbb, legjobban érthető és legkönnyebb, de mégis legjobb, konfirmációra előkészítő katé.

Legszebb és legjobb konfirmációi ajándék

Dr. Erdős Károly: Az én vallásom.

Léleknevelő könyvecske a konfirmándusok részére. Alapára papirkötésben —60, egészvászonkötésben —80.

KONFIRMÁCIÓI EMLÉKLAP.

Díszes kallitásban, kék nyomással és bibliai jelmondatokkal. Ára K 500—

KONFIRMÁCIÓI ANYAKÖNYV.

1 füve 64 gyermek neve fér! Ára ívenként K 1500—

Nagy István: Konfirmációi Katé

Alapára —20. Mai ára K 920—

Igénybejelentési lap

felemeltrendkívüli segélyre
Új minta! Ára K 600—